

Milí čtenáři,

patrně pro vás nebude překvapením, že k letošnímu ptákovi roku máme v Calle osobnější vztah. Už loňská volba tetřeva hlušce pro nás byla důležitá vzhledem k našim dlouhodobým aktivitám pro záchranu šumavské Smrčiny. Letošní vítězka břehule říční se však pro Callu stala ptákem takřka erbovním, takže to s ní hodláme letos řádně oslavit. Samozřejmě prací.

Břehule jsem poprvé potkal už jako kluk. Na Loučeni, kam jsem jezdil na prázdniny k babičce a k dědovi, byla slušná kolonie v pískovně u místního hřbitova. Ptáci hrabající nory mě samozřejmě jako nadšeného mladého přírodovědce velmi zaujali. Nevadila jim ani vršící se skládka odpadů, ani střelnice SVAZARMu. Osudným se jí staly jiné události – ukončení těžby, sesouvání stěn a tvrnutí písku. A podobně dopadla i další z mých klukovských pískoven v sousední vesnici Chudíř, kde už je břehulí kolonie rovněž minulostí. Vznik i zánik hnízdišť pochopitelně k břehulím neodmyslitelně patří, potíží je však v tom, že těch zanikajících bylo v poslední době více.

V Calle jsem břehule původně „zdědil“, když jsem nastoupil do programu ochrany přírody, ačkoli jsem byl samozřejmě v aktivitách našeho sdružení namočený už předtím. Nejdříve jsme každoročně obnovovali jen stěnu v pískovně Třebeč, v níž to všechno začalo. V dalších letech se nám však tato aktivita, původně spíše okrajová, rozbujela do neočekávaných rozměrů. V roce 2011 jsme obnovili dokonce pět hnízdních stěn, vloni sice „jen“ tři, ale na dalších hnízdištích břehulí jsme zato vyřezávali v okolí stěn náletové dřeviny.

Kromě svých vlastních, nesporně zajímavých životních osudů mne však v poslední době břehule zaujaly ještě ze dvou důvodů. Jednak se ukazuje, že péče o ně prospívá mnoha dalším ohroženým druhům organismů, především ze skupiny blanokřídlého hmyzu, což mne jako pravověrného entomologa těší. Některé druhy samotářských včel a vos si totiž hloubí svoje hnízdní nory ve stejných písčitéch stěnách jako břehule.

A ten druhý důvod je v podstatě sociální. Díky břehulím jsem v posledních letech potkal spoustu aktivních lidí, kteří ochraně břehulí obětují mnoho času a síl. I když se s některými z nich znám jen virtuálně (po e-mailu), vytvářejí už po České republice docela slušnou sociální síť. Letošní rok proto patří nejen břehulím, ale i jejich nadšeným ochráncům z Jindřichova Hradce, Strakonice, Hustopečí, Kutné Hory, Nepomuku a určitě i mnoha dalších míst, jejichž příběhy snad mohou inspirovat i další. S břehulemi a jejich ochránci se proto můžete letos více potkávat také na stránkách Ďáblíka, kde jsme pro ně připravili speciální rubriku „Břehule říční – pták roku 2013“. Už v tomto čísle startujeme prvním dílem anketu „Jak jsem potkal/-a břehule“.

Pták roku samozřejmě není soutěž krásy a břehule se nemůže barevností a nápadností rovnat některým jiným opeřencům. Jsem ale přesvědčen, že břehule jsou krásní ptáci, což v kombinaci s jejich zajímavým způsobem života může oslovit i laické milovníky přírody, aby se o jejich osud začali více zajímat. V tomto ohledu tedy tvrdím, že Česká společnost ornitologická měla při výběru „šťastnou ruku“.

Jiří Řehounek

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Břehule říční – pták roku 2013	str. 2-4
Stračí mýty a legendy	str. 5-6
Fukušimská katastrofa po dvou letech – uprchlíky ve vlastní zemi	str. 6-7
Jádro – kdo bude ručit?	str. 7-9
K hlubinnému úložišti férově	str. 10-12
Pozvánky na akce	str. 17-18

Ptákem roku 2013 je břehule říční

Česká společnost ornitologická vyhlásila ptákem roku 2013 břehuli říční, menší příbuznou známé vlaštovky. Břehule je v ČR zcela závislá na lidské činnosti – bez nadsázky se dá říci, že bez těžby písku není břehulí! Jejich populace se zvolna zmenšuje a záleží jedině na člověku, zda se tento trend podaří zastavit. Dobrou zprávou je, že k odpovědnosti za budoucnost břehulí se hlásí mnoho těžebních firem, v jejichž prostorách břehule hnízdí.

Jak již jejich jméno napovídá, břehule říční dříve obývaly především nátrže říčních břehů, ve kterých si hrabaly své až metr dlouhé nory. „S rozvojem vodohospodářství však divočící řeky z krajiny zmizely a břehule si musely hledat nová

hnízdíště. Tento koloniálně hnízdící pták nově obsadil pískovny, šterkovny a hlinišť. Dnes dokonce existují pískovny, kde hnízdí i několik tisíc párů břehulí. Přesto se jejich početnost vytrvale snižuje, v současnosti odhadujeme velikost hnízdní populace na českém území na 15–30 tisíc párů,“ říká Zdeněk Vermouzek, ředitel České společnosti ornitologické.

Úbytek břehulí a jejich lokalit souvisí především se zánikem většiny malých pískoven a s rychlým postupem rekultivačních prací v těžebnách velkých. Břehule dnes obsazují především velké šterkopískovny, kde vytvářejí početné kolonie až mnoha stovek párů. Koncentrace do velkých kolonií je ale činí mnohem zranitelnějšími – dochází k sesuvům hnízdních stěn po deštích, na některých místech může intenzivní nešetná těžba vést až k likvidaci velkých částí kolonií s vejci i mláďaty.

Naštěstí je mnoho těžebních firem ochotno se na ochraně hnízdních stěn dohodnout – zodpovědné plánování těžby i s ohledem na břehule je výborným příkladem pozitivního vlivu těžby na živou přírodu. „Těžebny písků a šterkopísků se stávají fenoménem, který do značné míry určuje ráz krajiny, nebo vytváří krajinu novou. Při vhodném managementu umožňují nejen zahnízdění břehulí, ale toto nové prostředí využívají i další stovky druhů organismů,“ říká Petr Heneberg z Univerzity Karlovy v Praze, který se problematice využití těžeben jako náhradních stanovišť pro živočichy dlouhodobě věnuje.

Břehule znamenají i příjemné oživení pro zaměstnance těžebních společností, jak potvrzuje Ing. Jan Špaček, ředitel pro ekologii společnosti Lafarge Cement, a.s.: „V loňském roce nám břehule hromadně osídlily hromadu energosádrovce, materiálu, který se přidává k surovině pro výrobu cementu a je uskladněn na volném prostranství v cementárně. Desítky jedinců tam od jara do podzimu tvořily milou společnost našim zaměstnancům. Doufáme, že se k nám z teplých krajin vrátí a nejenom zaměstnance, ale i širokou veřejnost budeme moci pozvat, aby se na kolonii

břehulí přišli podívat," vysvětluje Jan Špaček.

Břehule je tažný pták, který zimu tráví v subtropické a tropické Africe. Jako většinu stěhovavých ptáků ji negativně ovlivňuje také stav afrických zimovišť a tahových cest – na řadě míst se vysouší, dřívější močály se přeměňují v kulturní krajinu. Drastické snížení početnosti břehulí způsobují i opakovaná sucha v oblasti Sahelu. Na našich hnízdištích se objevují ze všech vlaštovkovitých nejpozději – od poloviny dubna do května. S břehulí říční se setkáme nejčastěji v nížinách a pahorkatinách, kde většinou loví nad vodní hladinou větších řek, rybníků nebo těžebních jezer. Břehule se v hnízdní době většinou nezdržují daleko od své kolonie. Pokud je vidáme ve větším množství a opakovaně, někde v blízkém okolí je nejspíše pískovna s hnízdními norami.

Z tiskové zprávy ČSO vybral Jiří Řehounek

Jak jsem potkal/-a břehule – 1. část

Při příležitosti vyhlášení břehule říční ptákem roku 2013 přinášíme čtenářům Ďáblíka anketu „Jak jsem potkal/-a břehule“. Oslovili jsme v ní lidi, kteří se aktivně zapojují do ochrany břehulí, především do obnovy jejich hnízdních stěn. Třeba se stanou inspirací pro někoho dalšího.

Ochránci břehulí odpovídali na následující otázky:

1. Kdy a kde jsem se poprvé setkal s břehulemi?
2. Co mě na břehulích zaujalo?
3. Kdy a proč jsem začal/-a břehulím aktivně pomáhat?
4. Co mi v poslední době udělalo v ochraně přírody radost?

Petr Heneberg, dlouhodobý spolupracovník Cally, odborník na břehule

1. Poprvé jsem se s břehulí kolonií setkal roku 1993. Bylo to jednak v pískovně u Vrábče (jihozápadně od Českých Budějovic), kde došlo k ukončení těžby a rekultivaci a na lokalitě jsem viděl již jen desítky prázdných nor. Druhé setkání s břehulemi téhož roku bylo v malé pískovně u Pouzdřanského rybníka v okrese Břeclav. Zde naopak dodnes prosperuje jedna z největších existujících kolonií břehulí. V posledních letech je jim tam ale nutno aktivně pomáhat a pravidelně strhávat stěnu, bez aktivních zásahů už by tamní populace břehulí byla také minulostí.

2. Jejich přizpůsobivost. A to, že se jim v Česku nikdo výrazněji nevěnoval, což se mi snad povedlo v posledních letech změnit.

3. Nejsem svou profesí ochranář, takže bych to nenazýval aktivní pomocí. Ale nemám rád pokud se někdo chová ke svému prostředí bezohledně, i když má jinou snadno dostupnou alternativu. Nejhorší je "srážka s blbcem", v ostatních případech se většinou řešení vyhovující oběma stranám najde.

4. Snad to, že navzdory záplavě negativních zpráv o tom co se v ochraně přírody nedaří, máme pořád více či méně zachovalé fragmenty přírody na dosah ruky, a to platí i pro obyvatele velkých měst. Žil jsem několik let v centru kanadského Toronta, kde cesta do solidně zachované přírody trvala jednu až dvě hodiny autem (nemluvě o nemožnosti přepravit se tam jiným způsobem). Ač jsem k tvorbě rezervací v blízkém okolí či dokonce uvnitř měst dlouho neměl pozitivní vztah, s ohledem na české urbanizační trendy posledních dvou desetiletí význam podobných nezastavěných ani jinak neupravených ploch začínám velmi oceňovat.

Petr Hesoun, občanské sdružení Hamerský potok

<http://www.hamerskypotok.cz/pages/co-delame/upravujeme-piskovny.php>

1. Ten okamžik mi neutkvěl.
2. Jak málo existuje přírodních hnízdišť.

3. Když jsem se naučil, jak získat prostředky na ochranu přírody a zjistil jsem jak (1995?). Jsou hezké, ohrožené.

4. Ochota a chuť řady lidí dělat tento obor dobře. Bohužel netvoří většinu na těch klíčových postech.

Martin Starý, občanské sdružení Denemark

<http://denemark.jidol.cz/projekty/ekoprojekty/projekt-brehule/>

1. Poprvé jsem se setkal s břehulemi jako třináctiletý kluk (tzn. před 21 lety) v bývalé cihelně v Sedlci u Kutné Hory. V hlíněném břehu, už pomalu erodovaném, hnízdilo asi dvacet párů. Další břehule hnízdily o padesát metrů dál, v obrovské hromadě škváry, která se používala na zimní posyp. Obě lokality postupně zanikly (použitím škváry a sesuvem zbytku hlíněného svahu).

2. Především to, že je to pták hnízdící v hlíněných březích, v norách. Pak také to, že hnízdí pospolitě mnoho párů. Až postupem času jsem se o nich dozvídal víc.

3. O břehule jsem se zajímal spíše jen z povzdálí. S kolegy ze sdružení jsme se ale před třemi lety rozhodli zkusit břehulím nabídnout znovu ke hnízdění jejich starou hnízdní lokalitu, tzn. sedleckou cihelnu. v rámci grantu T-Mobile Nadace Via jsme získali grant na odbagrování cca 300 m³ zeminy a vznikla tak asi třicet metrů dlouhá a sedm metrů vysoká stěna. Letos budeme doufat, že se břehule na lokalitu po více než patnácti letech vrátí.

4. Co mi udělalo radost? Popravdě toho moc není. Člověk spíš vidí ta negativa, a to nejen v ČR, ale celosvětově. Možná je to větší a větší snaha obyčejných lidí se do ochrany přírody zapojovat. O to horší je pak "pohled" na byrokracii, která tyto snahy potírá.

Petr Berka, Městský úřad Hustopeče:

1. Jako dítě v Podivíně, kde byla velká kolonie v místní štěrkovně. Cca okolo roku 1980.

2. Hnízdění velkého počtu ptáků na "malé" ploše (kolonie) i poměrně neobvyklý způsob hnízdění v norách.

3. Někdy mezi roky 1985 - 1990, po velkém úbytku hnízdicích párů na štěrkovně v Podivíně.

4. Odpor občanů města Klobouky u Brna proti záměru kácení dřevin podél místního potoka (hlavně to, že nejsou lhostejní k tomu, co se děje v jejich okolí).

Vilém Hrdlička, ZO ČSOP Strakonice:

1. Poprvé jsem se setkal s břehulemi v 80. letech minulého století ve strakonické pískovně u nádraží.

2. Tenkrát mě na břehulích zaujal jejich způsob života. Schopnost hnízdit na horké, osluněné straně pískovny a snášet hluk nedalekého železničního nádraží a bagru v pískovně. Dnes už pískovna u nádraží vypadá jinak, břehule tam nejsou, ale stále je tam co k vidění.

3. Břehulím jsem začal pomáhat zřejmě v roce 2009. Poprvé snad publikační činností v novinách a jednáním s OŽP MÚ Strakonice. Pak i aktivně, jednáním s technickými službami a OŽP MÚ Strakonice. Stejně tak vytýčením prostoru, kde by bagr neměl pracovat, pozorováním hnízdění a vytlačení lišky z blízkosti hnízd u lokality V Holi. Ale je to spojeno i s pozorováním a ochranou jiných živočichů. Rozhodně jsem nebyl nasměrován pouze na břehule. Jde o ochranu celého biotopu. Břehule jsou jeho součástí.

4. Třeba zrovna zmiňovaná spolupráce s technickými službami a OŽP MÚ Strakonice zaměřená na ochranu životního prostředí lokality V Holi. To, že osud zmiňovaných břehulí není zasvěceným lidem lhostejný. A také to, že se našlo v jejich jednání místočko i na další druhy živočichů. Např. brouky, blanokřídlé, obojživelníky a plazy. Ale stejně tak je to spolupráce s OŽP MÚ Strakonice např. při ochraně obojživelníků nebo rorýsů.

Ptal se Jiří Řehounek

ADOPTUJTE BŘEHULI!

Podrobnosti na www.calla.cz/brehule

Evropa sleduje posly jara

Birdlife International, mezinárodní společnost na ochranu ptactva, tradičně vyhlásila kampaň „Jaro ožívá“. Milovníci přírody mohou na webových stránkách www.springalive.net zaznamenávat pozorování prvních jarních navrátilců. Kampaň se týká pěti navrátilců z Afriky: vlaštovky obecné, kukačky obecné, rorýsa obecného, čápa bílého a vlhy pestré.

Ačkoli je „Jaro ožívá“ akcí zaměřenou spíše na děti, může se jí zúčastnit kdokoli. K mezinárodní kampani se letos přidá 45 zemí Evropy, Afriky a Blízkého východu. Na webu naleznou zájemci také mnoho informací o ptačí migraci, a to nejen o zmíněné pěti opeřenců. Speciální část webu je pak připravena pro učitele a školní kolektivy.

Jiří Řehounek

Ekoporadna Cally expanduje na zahradu

Na zahradě domu, v němž Calla sídlí, jsme letos instalovali tři ptačí budky. Dva sýkorníky jsou klasické budky s kulatým otvorem, které slouží k hnízdění dutinovým druhům ptáků, zatímco tzv. rehkovník má otevřenou horní polovinu přední stěny a s oblibou ho využívají k hnízdění např. rehkové nebo konipasové. Budky zatím doplňuje tzv. hmyzí hotel, který slouží jako úkryt pro různé druhy hmyzu, především však jako místo pro rozmnožování samotářských včel.

Budky a hmyzí hotel se staly základem jakéhosi „vzorkovníku“, který se stane doplňkem naší ekoporadny. Bude veřejnosti přístupný každý čtvrtek odpoledne od 12:30 do 16:30, tedy v úředních hodinách ekoporadny zaměřených na ochranu přírody. Zájemci si mohou ukázková zařízení prohlédnout a zeptat se na detaily k jejich výrobě, umístění nebo potencionálním obyvatelům. Prozatímni základ vzorkovníku vznikl díky podpoře pana Zdeňka Mrkvičky, člena Cally, který vyrobil budky, a našeho příznivce, pana Jana Papáčka, který je autorem hmyzího hotelu. Děkujeme!

Jiří Řehounek

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Stračí mýty a legendy

Přestěhování do města je už dlouho v módě. Mezi lidmi i mezi ptáky. Příkladem poměrně čerstvým budiž straky, které tak zcela eliminovaly svého největšího nepřítele – člověka. Ve městě se totiž nemohou střílet. A protože je lidé vídají stále častěji, začínají se obávat o osud zpěvného ptactva a drobné zvěře, mnohdy dokonce dávají úbytek oběho do souvislosti s „přemnožením“ strak.

Prakticky žádná studie potravního chování strak však neodhalila významný vliv na populace drobných obratlovců. Ti se stávají měřitelnou složkou strací potravy pouze v období krmení mláďat, ani tehdy však nepředstavují více než 3 % úlovků přinášených na hnízdo (váhově 10 – 15 %). Mezi tou tříprocentní menšinou pak vůbec nehrají prim pěvci, ale hlodavci, především hraboši. Na jídelníčku mláďat obvykle drtivě převažují bezobratlí, po zbytek roku se pak straky živí především plody a semeny.

Straky však v poslední době objevily ještě jeden, prakticky nevyčerpatelný zdroj dobrot – naše odpadky. U některých populací mohou tvořit až 40 % potravy. A protože nepohrdnou ani mršinou, sražením živočichové

kolem silnic jsou dalším vítaným přilepšením k jejich kalorickému příjmu. Naším strakám tak nejspíše hrozí osud jejich baculatých anglických kolegyň, které se zvolna kolébají po městských trávnících a jejichž úniková vzdálenost se zmenšila asi na úroveň zdivočelých domácích holubů.

Jiří Řehounek
(s využitím informací ze Stračích stránek -
<http://www.zcm.cz/straka/>)

o o o o o o o o o o ZELENÉ PERLY ZA ROK 2013 o o o o o o o o o o

Pravidelně Vám přinášíme zaznamenaníhodné výroky, které se utkají v každoroční soutěži Zelená perla roku. Díky našim poslancům již otevíráme nový ročník perel roku 2013. Pomozte nám s dalšími citacemi, které zaznamenáte. Posílejte je na calla@calla.cz.

„Stavba jaderné elektrárny je dobrodružství na hraně možností evropské civilizace.“

Dana Drábová, předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost v rozhovoru „Je těžké rozhodnout, co zveřejnit“, Literární noviny, 28. 2. 2013

Fukušimská katastrofa po dvou letech – uprchlíky ve vlastní zemi

V nové publikaci nazvané Fukushima Fallout: www.greenpeace.org/international/fukushima-fallout, kterou ke druhému výročí havárie v jaderné elektrárně Fukušima Daiiči vydala organizace Greenpeace, se autoři zaměřují především na sociální dopady katastrofy. V důsledku radioaktivního zamoření úřady nařídily evakuaci 160 000 obyvatel, další desetitisíce opustily své domovy z vlastního rozhodnutí. Fukushima Fallout se zabývá osudy těchto lidí, kteří se dostali do pozice uprchlíků ve vlastní zemi a pokoušejí se začít nový život.

Hlavním problémem pro většinu postižených je nedostatečná kompenzace škody, kterou jim havárie způsobila. Vedle domova přišla řada evakuovaných také o práci, živnost nebo zemědělský podnik. Po dvou letech žijí většinou v provizorních podmínkách, velké nejistotě a nový stabilní způsob života hledají velmi obtížně.

Úroveň kompenzací je z pohledu evakuovaných naprosto nedostatečná. První část kompenzace dostali čtyři měsíce po katastrofě. Činila zhruba 18 000 dolarů a většina postižených tyto peníze využila na provizorní bydlení. Od března do listopadu 2011 dostávali postižení měsíční „bolestné“ ve výši 1130 dolarů a příspěvek na životní náklady. K jeho získání ovšem bylo třeba vyplňovat složité formuláře a navíc z příspěvku byla postupně odečítána část ze zmíněných 18 000 dolarů (ukázalo se, že dvě třetiny „kompenzace“ činily zálohy na příspěvek).

Patrně nejhůře poškozenou skupinou jsou farmáři z okolí Fukušimy. Vedle domů přišli také o farmy, pozemky, úrodu a hospodářská zvířata. Šance na návrat k původnímu hospodaření mají mizivé. Dekontaminace zemědělské půdy je komplikovanější než v případě budov. Navíc by nepochybně museli čelit snížené poptávce po své produkci.

Řada poškozených je ovšem i mezi lidmi, kteří evakuováni nebyli. V publikaci je uveden případ Hitošiho Segy, který vlastnil restauraci v evakuované zóně, ale sám bydlí mimo ni. Oproti většině evakuovaných má výhodu, že nemusel opustit bydliště a podařilo se mu získat místo školního kuchaře. Žádost o kompenzaci za restauraci, o kterou v důsledku havárie přišel, ovšem zatím zůstává mezi nevyřízenými.

Kompensace postiženým jsou kryty veřejnými prostředky. Společnost TEPCO, která je provozovatelem elektrárny, musela být znárodněna, aby v důsledku havárie nebankrotovala. Výše kompenzací pro poškozené byla ke konci roku odhadována na 36,5 miliardy dolarů, dalších 12,5 miliardy japonská vláda vložila do znárodněné firmy TEPCO, aby ji zachránila před krachem. Havárie tak dosud přišla japonskou vládou na 49 miliard dolarů (955 miliard korun).

Celkový účet bude ovšem ještě výrazně vyšší. Japanese Centre for Economic Research jeho výši předběžně odhaduje v širokém intervalu 48 až 169 miliard eur (až 4,3 bilionu

korun). Z toho 6,3 až 127 miliard eur činí náklady na likvidaci reaktorů a dekontaminace.

Autoři publikace Fukushima Fallout se pozastavují nad skutečností, že dodavatelé technologie pro fukušimskou elektrárnu jako Hitachi či General Electric na havárii fakticky vydělali, protože jim přinesla zakázky na činnosti spojené s likvidací zničených reaktorů. Jde jen o ilustraci fungování principu omezené odpovědnosti provozovatelů jaderných zařízení. V případě havárie musí veškeré náklady pokrýt veřejné rozpočty a postižení. Jaderný průmysl zůstává stranou.

Karel Polanecký, Temelin.cz

Jádro – kdo bude ručit?

Ekologické organizace Jihočeské matky, Občanská iniciativa pro ochranu životního prostředí a Calla u příležitosti druhého výročí havárie v jaderné elektrárně Fukušima 11. března vyzvaly předsedkyni Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Danu Drábovou, aby se zasadila o nezbytné změny v odpovědnosti za jadernou škodu.

ČEZ má atomovým zákonem omezené ručení jen do výše 8 miliard korun, pojistit se pak musí na pouhé 2 miliardy korun. Oproti tomu škody po těžké havárii atomových reaktorů mohou dosáhnout astronomických částek. Po Fukušimě jsou škody [odhadovány](#) na 4,3 bilionu korun, [po Černobyli](#) 4,6 bilionu korun, francouzský státní institut pro jadernou bezpečnost IRSN odhadl možnou škodu po havárii v jedné z tamních elektráren na 10,9 bilionu korun.

České omezení již několik let neodpovídá ani požadavkům mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána. Doplnkový protokol Vídeňské úmluvy o občanskoprávní odpovědnosti žádá minimální výši odpovědnosti za škody 300 milionů SDR (Special Drawing Rights). To je dle kurzu v přepočtu o jednu či několik miliard navíc, než stanovuje český atomový zákon.

Ekologická sdružení vyzvala předsedkyni Danu Drábovou, aby se zasadila o:

- zrušení omezené odpovědnosti za jadernou škodu - provozovatelé by měli ručit za všechny škody, které způsobí;
- zajištění odpovídajícího krytí vůči možné jaderné škodě včetně výrazně vyššího limitu pojištění;
- zavedení odpovědnosti i vůči dodavatelům klíčových technologií jaderných elektráren, kteří se dnes na náhradě škod nepodílejí;
- prosazení celoevropského řešení v oblasti odpovědnosti za jadernou škodu zahrnující výše zmíněné principy.

Monika Machová Wittingerová ze sdružení Jihočeské matky k tomu říká: „Státní úřad pro jadernou bezpečnost má nyní jedinečnou příležitost ukázat, zda je skutečně nezávislým úřadem. Pokud v rámci novelizace atomového zákona posvětit omezenou odpovědnost za jadernou škodu, je jasné, že je pouhou prodlouženou rukou společnosti ČEZ.“

Edvard Sequens ze sdružení Calla doplnil: „Principem omezené odpovědnosti byl a i po mnoha desetiletích stále je podporován rozvoj jaderné energetiky. Dnes již jde o neodůvodněnou podporu pro jedno z odvětví, žádná jiná oblast průmyslu takové zvýhodnění nemá.“

Tisková zpráva Cally, Jihočeských matek a OIŽP

Výzva předsedkyni Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Daně Drábové

Jádro – kdo bude ručit?

Vážená paní předsedkyně,

Státní úřad pro jadernou bezpečnost je podle kompetenční legislativy zodpovědný za přípravu tzv. atomového zákona. V dnes platném (č.18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie) je zakotvena velmi významně omezená odpovědnost provozovatele jaderných elektráren v České republice za škody způsobené jadernou havárií ve výši pouhých 8 miliard korun.

Fukušimská havárie, jejíž druhé výročí si dnes připomínáme, opět jasně ukázala, jak titěrná je to částka proti škodám, které ve skutečnosti mohou nastat. Podle Japanese Centre for Economic Research bude Japonsko stát podcenění bezpečnosti 4,3 bilionu korun, ale na reálnou částku je ještě brzy. Škody tak mohou překonat i ty po Černobyli, kde běloruská vláda odhaduje dopady na 4,6 bilionu korun. A podle Vašich francouzských kolegů ze státního institutu pro jadernou bezpečnost IRSN by těžká havárie v tamní jaderné elektrárně mohla přijít velmi draho – až 10,9 bilionu korun. Z tohoto pohledu je odpovědnost ČEZu naprosto titěrná.

ČEZ ale díky benevolenci tvůrců atomového zákona získává i další úlitbu – povinnost pojistit se jen na 2 miliardy korun. Což v porovnání s pojištěním svých jaderných elektráren na ostatní nejaderné škody, které dosahuje čtyř desítek miliard, je výsměchem budoucím potenciálně poškozeným.

Váš 1. náměstek Petr Krs napsal: „Princip omezené odpovědnosti byl a je uplatňován v mezinárodním společenství od počátku průmyslového využívání jaderné energie s cílem podporovat rozvoj tohoto průmyslového odvětví.“ Ano, tak to také vnímáme. Ale nemyslíte, že této podpory si již jaderná energetika vybrala dosti a je na čase, aby byla ukončena? Neargumentujte, prosíme, případnou podporou obnovitelných zdrojů energie, ty zatím z hlediska doby i peněz nečerpaly zdaleka tolik, co energetika založená na štěpení atomu.

Proč by případné škody měli zaplatit poškození nebo český stát? Z jakého důvodu by měla mít jaderná energetika takového výrazné zvýhodnění na trhu? V jiných oblastech průmyslu či lidské činnosti výše odpovědnosti za způsobenou škodu omezována není.

Jen českým folklórem, že české částky limitu odpovědnosti za jadernou škodu navíc ani neodpovídají požadavkům mezinárodních smluv, kterými jsme vázáni. Doplnkový protokol Vídeňské úmluvy o občanskoprávní odpovědnosti žádá minimální výši odpovědnosti za škody 300 milionů SDR (Special Drawing Rights). To je v přepočtu o jednu či několik miliard navíc, než stanovuje český atomový zákon. A Vy, jako nejvyšší představitelka Státního úřadu pro jadernou bezpečnost takovouto situaci akceptujete.

Vážená paní předsedkyně, nyní Váš úřad připravuje velkou novelizaci atomového zákona. Máte tedy příležitost stávající chybné nastavení odpovědnosti za jadernou škodu napravit. Žádáme Vás, abyste se z titulu své funkce zasadila o:

- zrušení omezené odpovědnosti za jadernou škodu - provozovatelé by měli ručit za všechny škody, které způsobí;
- zajištění odpovídajícího krytí vůči možné jaderné škodě včetně výrazně vyššího limitu pojištění;
- zavedení odpovědnosti i vůči dodavatelům klíčových technologií jaderných elektráren, kteří se dnes na náhradě škod nepodílejí;
- prosazení celoevropského řešení v oblasti odpovědnosti za jadernou škodu zahrnující výše zmíněné principy.

V Praze dne 11. března 2013

Monika Machová Wittingerová, Jihočeské matky

Pavel Vlček, Občanská iniciativa pro ochranu životního prostředí

Edvard Sequens, Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Ministře Kubo: k hlubinnému úložišti férově

Výzvu „K hlubinnému úložišti férově“, kterou na svém setkání 26. února přijali starostové měst a obcí a zástupci občanských sdružení z lokalit, kde stát zvažuje umístění hlubinného úložiště radioaktivních odpadů, podpořilo 131 starostů měst a obcí, 29 sdružení a další jednotlivci i subjekty. Výzvu zástupci podepsaných předali 12. března náměstkovi ministra průmyslu a obchodu Pavlu Šolcovi tak, aby se dostala do rukou ministru Martinu Kubovi. Dalším členům vlády a Parlamentu ji odeslali během dalších dnů.

Ve výzvě podepsaní požadují obnovu demokratického a zodpovědného procesu výběru bezpečné lokality pro hlubinné úložiště radioaktivních odpadů. Důvodem jsou kroky Ministerstva průmyslu a obchodu, které přestalo brát ohled na názory obyvatel dotčených lokalit a porušilo sliby o dobrovolnosti dalších průzkumů.

Stavba a provoz hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva výrazně a natrvalo zasáhne do života obyvatel žijících ve vybraném regionu. Vzhledem k výjimečnosti projektu je nezbytné, aby obyvatelé dotčené lokality byli s jeho realizací srozuměni a vyslovili s ní souhlas. Již více jak deset let obce iniciativně usilují o změnu zákonů, která by zavedla možnost

spolurozhodovat o výběru místa pro výstavbu úložiště. Jak lze ilustrovat na příkladech Finska, Švédska či Francie, respekt k názoru obcí nikdy neblokuje, ale naopak vždy otevírá cestu k výstavbě úložiště.

Podepsaní v textu výzvy „K hlubinnému úložišti férově“ žádají ministry, poslance a senátory, aby:

- prosadili přijetí zákona, který posílí postavení obcí, na jejichž území by mohlo vzniknout hlubinné úložiště;
- se zasadili o dodržování evropské legislativy, zejména směrnice Rady 2011/70/EURATOM;
- nepřipustili zahájení průzkumných prací v žádné z lokalit, dokud nebude legislativně vyřešeno rovnoprávnější postavení obcí a státu;
- respektovali názor obyvatel obcí v místech pro budoucí úložiště, přistupujte k nim otevřeně, konzistentně a bez úkladů;
- zajistili vysoká bezpečnostní kritéria výběru lokality hlubinného úložiště.

Karel Zrůbek, starosta města Horažďovice řekl: „Nechceme nic jiného, než aby se stát choval korektně, komunikoval a dodržoval dříve deklarované sliby, dohody a závazné evropské normy. Žádáme, aby se stát veřejně nezaštiťoval dialogem s obcemi, když následně nerealizuje to, co s nimi konzultoval, a naopak to co činí, s obcemi nekonzultoval.“

Edvard Sequens ze sdružení Calla doplnil: „Nejprve je třeba dobře nastavit pravidla, podle kterých se bude hledat místo pro jaderný odpad. Je to problém na mnoho generací, proto nelze podcenit ani bezpečnost, ani obejít názor lidí, pod jejichž domy by odpad mohl skončit. V zákonech garantovaná jasná pravidla ale zatím chybí.“

Tisková zpráva starostů a občanských sdružení z lokalit vybraných pro hledání hlubinného úložiště jaderných odpadů

K HLUBINNÉMU ÚLOŽIŠTI FÉROVĚ

Výzva představitelům státu k obnově demokratického a zodpovědného procesu výběru bezpečné lokality pro hlubinné úložiště radioaktivních odpadů

Stát, zastoupený Správou úložišť radioaktivních odpadů (zkráceně SÚRAO, organizační složka státu zřízená Ministerstvem průmyslu a obchodu), hledá místo pro hlubinné uložení vyhořelého jaderného paliva z českých jaderných elektráren. Stavba a provoz úložiště výrazně a natrvalo zasáhne do života obyvatel žijících ve vybraném regionu. Vzhledem k výjimečnosti projektu je nezbytné, aby obyvatelé dotčené lokality byli s jeho realizací srozuměni a vyslovili s ní souhlas. Je to princip běžně používaný v řadě států Evropy i v zámoří. Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) prostřednictvím SÚRAO opakovaně a veřejně slíbilo starostům a občanům v místech plánovaných průzkumů, že je nezahájí bez jejich souhlasu.

V přímém rozporu s dosavadními deklamacemi SÚRAO však MPO v lokalitě Kraví hora – a s příslibem, že se takto bude postupovat i v dalších lokalitách – převedlo zodpovědnost za stanovení průzkumného území ze SÚRAO na státní podnik DIAMO. Jeho zástupci nehodlají brát ohled na postoje obyvatel a zcela otevřeně ignorují sliby dříve dané státem. Ministerstvo tak svým postupem zbouralo důvěru, postupně se rodící mezi orgány státu a obyvateli dotčených lokalit. Vrchnostensky odmítlo respektovat názory občanů obcí v zájmových územích a ohrozilo zodpovědný výběr relativně nejbezpečnější lokality pro uložení radioaktivních odpadů.

My, níže podepsaní zástupci obcí a občanských iniciativ, zaskočení současným silovým a arogantním postupem ministerstva průmyslu a obchodu, VYZÝVÁME vládu, poslance a senátory k bezodkladné nápravě stavu, ve kterém se proces výběru lokality pro hlubinné úložiště ocitl. POŽADUJEME:

1) ZASAĎTE SE o přijetí zákona, který posílí postavení obcí, na jejichž území by mohlo vzniknout hlubinné úložiště.

Již více jak deset let obce iniciativně usilují o změnu zákonů, která by zavedla možnost spolurozhodovat o výběru místa pro výstavbu úložiště. Jak lze ilustrovat na příkladech Finska, Švédska či Francie, respekt k názoru obcí nikdy neblokuje, ale naopak vždy otevírá cestu k výstavbě úložiště.

Rovněž (evropská) směrnice Rady 2011/70/EURATOM požaduje, aby se veřejnost mohla účinně účastnit rozhodování týkajícího se nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem. Tímto směrem vykročila Pracovní skupina pro dialog o hlubinném úložišti, složená ze zástupců státu (delegovaných ministerstvy průmyslu a životního prostředí, SÚRAO a Státním úřadem pro jadernou bezpečnost), Parlamentu ČR, místních samospráv a občanské společnosti. Jako poradní orgán MPO v závěru minulého roku dokončila záměr zákona o zapojení obcí do procesu výběru lokality a předložila ho k vyjádření ministru Martinu Kubovi. Záměr představuje zatím ojedinělý konsenzus v historii vyhledávání lokality pro úložiště. O to více je zarážející, že MPO v okamžiku dosažení shody přistoupilo k silové strategii výběru lokality hlubinného úložiště.

2) NEPŘIPUSTĚTE zahájení průzkumných prací v žádné z lokalit, dokud nebude legislativně vyřešeno rovnoprávnější postavení obcí a státu.

Považujeme za nepřijatelné, aby byly zahajovány průzkumy pro přípravu hlubinného úložiště v situaci, kdy nejsou zřetelně nastavena spravedlivá pravidla pro všechny zúčastněné a kdy se přístup státu mění tak, jak se obměňuje vedení MPO. Jediným legitimním řešením nastalé situace je stažení již podané žádosti o stanovení průzkumného území v lokalitě Kraví hora a ustoupení od podání dalších žádostí do doby, než bude legislativně vyřešeno postavení obcí, na jejichž území by mohlo vzniknout hlubinné úložiště.

3) RESPEKTUJTE názor obyvatel obcí v místech pro budoucí úložiště, přistupujte k nim otevřeně, konzistentně a bez úkladů.

Převedením mandátu ke stanovení průzkumného území ze SÚRAO na DIAMO s.p. v lokalitě Kraví hora a zahazením všech slibů o dobrovolnosti dalších průzkumů se Ministerstvo průmyslu a obchodu ve vztahu k obcím vrátilo k silové politice. Ta hrozí vleklým konfliktem mezi zástupci samospráv a státu.

Považujeme za nepřijatelné, aby SÚRAO pokračovalo v jednání s obcemi o spolupráci, zatímco státní podnik DIAMO, jehož zakladatelem je rovněž Ministerstvo průmyslu a obchodu, veřejně opovrhuje dosavadní snahou o konsenzus. Tento schizofrenní přístup dokázal pošlapat roky se rodící základy důvěry.

4) ZAJISTĚTE vysoká bezpečnostní kritéria výběru lokality hlubinného úložiště.

Hlubinné úložiště je považováno za dosud nejlepší známý způsob naložení s dědictvím jaderné energetiky. Musí garantovat izolaci nebezpečného odpadu od všeho živého po statisíce let. Nedokážeme posoudit, zda je to dosažitelné. Jakékoliv kompromisy při hledání stabilní horniny či vývoji izolačních bariér by ale byly ohrožením nás i mnoha budoucích generací.

Vážení členové vlády, poslanci a senátoři, demokratický proces výběru lokality a souhlas obyvatel, kterým úložiště navždy změní životy, musí být stejně respektovanou podmínkou jako kritéria bezpečnosti. Věříme, že lze dodržet obojí současně.

Text výzvy přijat na setkání obcí a nevládních organizací v Praze dne 26. února 2013.

Bude první průzkumné území pro úložiště na Žďársku?

Calla se zúčastní správního řízení, kterým má být povoleno první průzkumné území pro hlubinné úložiště vyhořelého jaderného paliva v České republice. Jde o lokalitu Kraví hora v oblasti uranových dolů na Žďársku. Požadujeme zamítnutí, mimo jiné protože řízení je zmatečné a dochází k němu podvodem na lidech ze strany státu. Podrobněji v příštím čísle.

PRÁVĚ VYŠLO

Zeemě - Jak přežít na naší nové nehostinné planetě

"Globální oteplování už není jen hrozba filozofická či budoucí, dokonce už to vůbec není hrozba. Je to realita," konstatuje v úvodu své nejnovější knihy Zeemě zakladatel mezinárodní iniciativy 350.org Bill McKibben. V situaci, kdy je většina seriózních vědeckých doporučení nadále ignorována či přímo zpochybňována a mezinárodní společenství zatím nebylo schopno na stále hrozivější problém adekvátně zareagovat, představuje McKibbenovo zamyšlení příkladně věcnou analýzu skutečného stavu, v němž se nacházíme, a současně pokus o nalezení způsobu, jak se s reálným stavem věcí vyrovnat. I proto kniha, kterou vydalo Nakladatelství Paseka, nese podtitul Jak přežít na naší nové nehostinné planetě.

Bill McKibben (1960) je absolventem Harvardovy univerzity, přispěvatelem řady prestižních časopisů a autorem více než deseti knih. Několik let pracoval jako redaktor týdeníku New Yorker, v současné době působí na vermontské Middlebury College. Časopisem Foreign Policy byl jmenován mezi stovkou nejvýznamnějších světových intelektuálů a redakcí portálu MSN označen za jednu z nejvlivnějších osobností roku 2009.

Lesník 21. století

Záštitu nad šumavským seminářem o moderních způsobech lesnictví „Lesník 21. století“ převzala Stínová vědecká rada NP Šumava poté, co Správa NP Šumava po sedmi letech spolupráce odmítla organizaci letošního ročníku podpořit. Důvodem zamítnutí spolupráce je údajný nesoulad tématu semináře se současným směřováním Národního parku Šumava, a to i přesto, že na semináři zazní nové poznatky o fungování přírodních lesů po narušení, což se šumavského národního parku velmi úzce dotýká.

Letošní již 8. ročník semináře se uskuteční 21. 3. 2013 v Centru vzdělávání v šumavské obci Stachy a bude se věnovat narušením (odborně disturbancím) v lesních ekosystémech. Stínová vědecká rada NP Šumava oceňuje novost a kvalitu vědeckých příspěvků, které na semináři zaznějí, a proto se rozhodla nad

seminářem převzít záštitu. Popírá tak vžitou představu, že ochrana přírody a lesnictví jdou vždy proti sobě.

S referáty na semináři vystoupí například vědečtí pracovníci Lesnické a dřevařské fakulty České zemědělské univerzity, odboru ekologie lesa VÚKOZ, či zástupce NP Bavorský les. Účast na semináři přislíbili také odborníci ze zahraničí, například Ing. Arthur Ebregt, vedoucí Správy Kroondomein (Holandských královských lesů), a pracovníci vedení Národního parku Bavorský les.

Organizátorem semináře je Okrašlovací spolek Zdíkovsko. Seminář je určen zejména představitelům z řad státní správy, školství, lesníkům z praxe i všem dalším zájemcům o les a lesnictví. Všechny minulé ročníky se konaly v přednáškovém sále Správy NP Šumava v Kašperských horách. Vedení NPŠ dosud s organizátory semináře sdílelo snahu zprostředkovat místním lesníkům a zainteresované veřejnosti moderní poznatky z výzkumu i praxe oborů ekologie a managementu lesních ekosystémů. Nové vedení NP Šumava však v letošním roce odmítlo tento seminář podpořit a svůj přednáškový sál odmítlo dát k dispozici.

Svoje odmítnutí zdůvodnil ředitel Správy NP Šumava Mgr. Jiří Mánek těmito slovy:

„Správa se nechává spíše inspirovat lesníky z dřívějších století než těmi z 21. století.“ Toto tvrzení Mgr. Mánek dále vysvětluje: *„Necháváme se inspirovat lesníky, kteří nejsou odtrženi od praxe a pro svou práci i argumentaci používají zdravý selský rozum. Obávám se, že vámi popisovaný lesník 21. století tato kritéria nespĺňuje. Proto vám musím oznámit, že pro tento ročník nebudou pro tuto akci naše prostory k dispozici“.*

„Odůvodnění pana ředitele Máneka je zcela neskrývaným pohrdáním novými poznatky, výsledky výzkumů a odborníky od nás i ze zahraničí. Tento přístup k vědecké veřejnosti a novým informacím celkově zde fungoval za totality. Trochu mne děsí, čeho se od vedení NPŠ ještě dočkáme,“ komentuje odůvodnění Doc. RNDr. Jakub Hruška, CSc.

Postoj ředitele Správy NP Šumava překvapuje také Prof. Ing. Josefa Fantu, CSc., emeritního profesora Univerzity ve Wageningen a člena Stínové vědecké rady NPŠ: *„Problém disturbance je na Šumavě velmi aktuální. Pan ředitel Mánek zřejmě neví, že dnešní situace na Šumavě je právě výsledkem tradičních lesnických přístupů z dřívějších staletí, na které se odvolává. Také zřejmě nechápe, že disturbance jsou povýtce ekologickým jevem, jehož řešení neekologickými lesnickými postupy povede k jejich opakování v budoucnosti a je tudíž proti zdravému rozumu. Pan ředitel Mánek by měl také vědět, že ve všech středoevropských zemích jsou v současnosti lesy v národních parcích předmětem mimořádného vědeckého zájmu. Lesnická věda v nich totiž využívá podmínek, které v hospodářských lesích neexistují. Výzkum v lesích národních parků umožňuje získat cenné informace, které pomáhají modernizovat současné lesnictví. Z moderních ekologických studií totiž vyplývají dosud neznámé skutečnosti o vývoji lesa, jeho obnově a dalších přírodních procesech, které lesníci dosud neměli k dispozici. Svou odmítavou argumentací se pan ředitel Mánek odmítá na tomto pozitivním vývoji podílet a Národní park Šumava tak izoluje od současného vývoje v Evropě.“*

Tisková zpráva stínové vědecké rady NP Šumava

Nevládní organizace ke společné zemědělské politice EU

Nevládní organizace Birdlife International iniciovala zaslání otevřeného dopisu europoslancům, kteří 13. března hlasovali o nové podobě Společné zemědělské politiky EU. Kvůli úpravám prosazeným malou skupinou poslanců ze zemědělského výboru hrozí nyní oslabení původní návrhu Evropské komise. Dopis podpořilo 276 organizací ze všech 27 států Evropské unie, mezi nimi i Calla.

Neziskovky vidí jako problematické především tyto úpravy:

- Dvojitá podpora environmentálních plateb (dotace na šetrnější hospodaření by bylo možné pobírat ze dvou zdrojů zároveň – v rámci tzv. přímých plateb i Programu rozvoje venkova)
- Snížení plochy, kde budou zemědělci realizovat

- opatření na podporu ekologické stability krajiny z původně navrhovaných 7 % na pouhých 3 %
- Zvýšení počtu zemědělských podniků, které nemusí podnikat žádná environmentální opatření
- Nedostatečná podpora oblastí s vysokou přírodní hodnotou
- Omezení základních legislativních podmínek pro získání zemědělských dotací

Podle průzkumu Eurobarometru by celých 80 % občanů Evropské unie podmínilo získávání dotací ze Společné zemědělské politiky lepší ochranou životního prostředí a péčí o krajinu.

Hlasování v Evropském parlamentu skončilo zklamáním. Ačkoli nejhorší změny navržené skupinou poslanců zemědělského výboru neprošly, původní návrh Evropské komise byl výrazně okleštěn. Evropský parlament promarnil šanci na pomoc evropské zemědělské krajině. Podrobnější informace naleznete na webu České společnosti ornitologické: <http://cso.cz/index.php?ID=2457>

Jiří Řehounek

Více spaloven ohrožuje kvalitní recyklaci, hrozí i růst poplatků za odpad

Neustále rostoucí kapacita spaloven odpadů v zemích Evropské unie začíná ohrožovat ekologicky šetrnější recyklaci. Upozorňuje na to nevládní sdružení Arnika s odkazem na novou studii mezinárodní agentury GAIA. Podle ní totiž produkce odpadu ve většině států evropské sedmadvacítky stagnuje a v některých i klesá. Jde například o Německo, Velkou Británii či Švédsko. Pokud budou spuštěny plánované spalovny v ČR, hrozí další prohloubení tohoto trendu.

Problémy se týkají hlavně zemí, které spalovnová lobby dává za příklad. „Nová mezinárodní studie by měla být vážným varováním před chvalozpěvy investorů a některých politiků prosazujících spalovny. Dávají za příklad odpadové hospodářství Německa či Švédska, které je na spalovnách založené, které se ale ocitají ve velkých problémech. V budoucnu podobné problémy hrozí i u nás. Pokud současné projekty spaloven projdou, mohlo by Česko skončit jako popelník střední Evropy se všemi negativy, které si lze představit,“ říká vedoucí kampaně Nespaluj, recykluj Matěj Man.

„Německo, Švédsko, Holandsko a Velká Británie se v současné době dostaly do situace, kdy pro ekonomicky vyrovnaný provoz spaloven nemají dost odpadu. Musejí ho draze dovážet a stoupá logicky i cena tepla pro jeho odběratele. Negativní dopady na životní prostředí jsou umocněny zvýšenou dopravou a namísto šetrné recyklace se cenné suroviny nechávají prolétnout komínem,“ dodává mluvčí Arniky Vratislav Vozník.

Všechny jmenované státy tak podle studie musejí odpad dovážet, aby naplnily kapacity svých spaloven – pokud totiž nejsou jejich kapacity dostatečně vytiženy, je jejich provoz značně nevhodný. Problematické spalovny tak v tuto chvíli velmi silně konkurují šetrné recyklaci a prevenci vzniku odpadu. Například Francie se už v tuto chvíli potýká s neschopností plnit národní program zvyšování recyklace právě v důsledku vysoké konkurence spaloven. I stavba nových spaloven je v této situaci velmi nevýhodná. Investor potřebuje rychle splatit několikamiliardové pořizovací náklady. Ve chvíli, kdy není kapacita spalovny zcela naplněna, zdražuje se cena tuny spáleného odpadu, kterou ve výsledku zaplatí občané v poplatku za odpad.

Eurokomisař Janez Potočnik ve svém prohlášení hovoří o střednědobém zákazu spalování recyklovatelného a kompostovatelného odpadu. Nahradiť skládky spalovnami není správný krok. Je třeba hledat systémové řešení s důrazem na prevenci a recyklaci. I to jsou důvody, proč Arnika nesouhlasí se stavbou nových spaloven. Pokud se ČR vydá cestou států, které nastavily příliš vysokou kapacitu spaloven, dostaneme se do stejné problematické situace - konkurence špinavého spalování a šetrnější recyklace odpadu. Arnika proto navrhuje, aby se Česká republika vydala cestou maximální prevence a recyklace, jako to udělaly například belgické Flandry.

Česká republika doposud zdaleka nevyčerpala možnosti, které nabízí důsledná recyklace. Upozorňuje na to kampaň Nespaluj, recykluj! sdružení Arnika. Spalovna zničí tisíce tun kvalitních druhotných surovin. Jejich recyklací se uspoří mnohem více energie, než dodá jejich spálení. Zároveň není nutné vytěžit a dovést tisíce tun ropy. Stejně tak spalovny ničí bioodpad, který lze přetvořit v tuny kvalitního kompostu pro využití na zahrádkách a v zemědělství.

Tisková zpráva Arniky

Může žít i ve vaší blízkosti... A zaslouží si ocenění!

Říkáte, že nominace na prestižní ocenění jdou mimo vás, protože svět celebrit, mecenášů a hrdinů nesledujete? To nemusíte! Cenu Josefa Vavrouška, kterou udělují Nadace Partnerství a Nadace Charty 77 za přínos ke zlepšení životního prostředí, nemusí obdržet mediálně známá osoba. Klidně to může být osoba z vašeho okolí: učitel, předseda občanského sdružení, soused. Stačí se rozhlédnout a do konce dubna 2013 poslat nominaci.

Cílem Ceny Josefa Vavrouška je zviditelnit a ocenit snahu jednotlivců, jejichž činnost konkrétním způsobem přispěla ke zlepšení životního prostředí. Nominace může podávat fyzická i právnická osoba, přihlašovací proces - velmi jednoduchý a transparentní - probíhá na speciálních webových stránkách www.cenajosefavavrouska.cz. Vyhlášovatelem již 17. ročníku soutěže jsou Nadace Partnerství a Nadace Charty 77.

Tisková zpráva Nadace Partnerství

Návrhy na pietní vylepšení

Nejsem nijak velký patriot, ale pokaždé, když český člověk vymyslí něco nadčasového, něco, co odolává zkouškám času a slouží prakticky celé věky beze změn, zaplaví mě hrdost. Například ruchadlo. O jedné podobné věci chci dnes mluvit. Chci zmínit něco, co ustálo všechny revoluce, války i režimy a co je součástí našich životů už od dob války se Švédy. Ano, poznali jste: chci mluvit o železničních vagónech Českých drah. Cestování v tradičním kupé vagónů Českých drah miluji; je to kulturní zážitek stejně povznášející, jako je třeba poslech středověkých pohřebních písní nebo návštěva muzea tortury.

Za dvacet let, co z vlastní vůle cestuji po železnici, jsem si všiml jistých drobných nedostatků, které občas ztěžují využívání jinak věčně moderních vozů. Dovoluji si tu proto orgánům, umístěným na patřičných místech, navrhnout několik vylepšení.

Jak každý ví, české vagóny jsou kulturní památkou světového významu, zapsanou v seznamu kulturního dědictví UNESCO hned vedle gigantické betonové skruže, kterou zná celý svět pod označením „otáčivé hlediště v Českém Krumlově“. K jakýmkoli zásahům je v takových případech třeba přistupovat se stejnou pietou, s níž bylo šestisetunové otáčko zasazeno doprostřed zámecké barokní zahrady. Všechny mé zlepšováky se proto snaží organicky vrůst do vyladěných mechanismů vozového parku ČD.

První z nich se týká zásuvek. Možná jste si toho všimli také: některé vagóny jsou osazeny zásuvkami, určenými pro připojení holicích strojků. Po cestě vylezete z vagónu naštvaní, špinaví, zpocení, opoždění, ale oholení. Tedy pokud s sebou máte holicí strojek. Ten si ale s sebou do vlaku dnes bere málokdo a proto navrhuji, aby průvodčí nejen cestující zkontroloval, ale také rovnou oholil. České dráhy mají k téhle službě ostatně nakročeno už dávno: jejich stále se zvyšující ceny jízdného ve mně u pokladny pokaždé vzbudí dojem, že mě chtějí oholit a že by se měly jmenovat spíš České drahý.

Druhý můj zlepšovák spočívá v tom, že cestující by k jízdence vyfasoval špunty do uší, dezinfekci a klacíček. Špunty jsou nepostradatelné ve chvíli, kdy vlak brzdí, když si člověk v kupé rozsvítí světla, která kdovíproč pískají jako myši, nebo když se setká s obzvlášť fajnovým spolucestujícím. Dezinfekce je nezbytná při návštěvě toalety nebo při setkání s obzvlášť fajnovým spolucestujícím. Klacíček pak zajistí neustále se zavírající okno v případě, že je třeba vyvětrat, protože v kupé je buď příliš horko nebo obzvlášť fajnový spolucestující.

Třetí z mých vylepšení se týká kliček pod okny, které mnozí mylně považují za ovládání topení. Ve skutečnosti jde o hlasovací zařízení; pokud je vám například v lednu zima, stačí nastavit kličku doprava na červenou. Váš hlas bude zaznamenán, na konci června sečten a pokud dostatek lidí hlasovalo pro teplo,

začnou dráhy od začátku prázdnin ve vlacích topit. Budiž vám útěchou, že když se ve vlaku klepete zimou už v lednu, stačí položit své umolované zavazadlo na sedačku a procházející konduktér vás už pěkně zpraží; uprostřed letního parna vám stejný pracovník za stejný prohrěšek zajistí studenou sprchu. Můj pietní zlepšovák spočívá v tom, že výsledky z hlasovacích kliček by nabyly účinnosti až s ročním zpožděním, takže v lednu by se prostě topilo a v červenci ne.

V poslední době se na dráze také rozšířily výluky. Výluka znamená pro cestovatele výlučnou možnost projet se na vlakovou jízdenku autobusem a zároveň si prohlédnout několik malebných venkovských nádraží. Pokud je však člověk ze všech stran ověšen bicykly, kočárky, batohy a dětmi, jsou pro něj přestupy z vlaku na autobus a zpět a zpět a zpět poněkud nepohodlné a stresující; navrhuji proto nahradit železnici autobusovou dopravou úplně. Samozřejmě s tím rozdílem, že na svou vlakovou jízdenku by člověk při vstupu do autobusu vyfazoval holicí strojek.

Tolik tedy mé návrhy, jak cestujícím zatraktivnit jízdu českou železnici. Musím ale přiznat, že když jsem cestoval rakouskými drahami, kde jsem si ve vagónu za poslechu tiché klavírní hudby četl knihu a vychutnával si přitom něžný dech klimatizace, nemohl jsem se ubránit pocitu, že navzdory všem pokusům o inovaci Českým drahám stejně dávno ujel vlak. Už proto, že cestující je u nich občas až na druhé koleji.

Jan Flaška, autor je neholen

Rekordně velká Hodina Země proběhne již tuto sobotu

Praha, Ostrava, Ústí nad Labem, Jihlava a dalších více než sto českých obcí se v sobotu připojí k největšímu celosvětovému happeningu současnosti. V rámci kampaně Hodina Země na šedesát minut zhasnou část svého osvětlení, aby tak společně s miliony lidí po celém světě inspirovali k intenzivnější péči o životní prostředí.

Již tuto sobotu se mezi 20:30 a 21:30 místního času ponoří do tmy přes 7000 měst ve 152 zemích planety. Akce se zúčastní slavné památky, například římské Koloseum, most Golden Gate v San Franciscu, Eiffelova věž v Paříži či londýnský Big Ben. Z českých památek nebudou chybět třeba hrad Karlštejn, chrám sv. Barbory v Kutné hoře, Žižkovský televizní vysílač nebo Vítkovické vysoké pece.

Hodina Země je mnohem víc než jen hodinovým symbolickým zhasnutím. Je silicím hnutím poukazujícím na vůli po změně. I na to upozorňuje moto letošní kampaně "Změňte svůj svět". Každý z nás má sílu změnit ve svém okolí věci, se kterými není spokojen.

Aby každý mohl inspirovat své okolí k lepšímu chování, přichází letos kampaň s novinkou – platformou *Něco za něco*. Jedná se o dohodu, na jejíž jedné straně stojí určitý počet lidí, kteří příslibí, že budou například recyklovat, sníží svou spotřebu vody či omezí dojíždění auty, a na druhé jednotlivec, který se zaváže splnit svůj předem stanovený slib. Ať se jedná o běh půlmaratonu v medvědíh kostýmu, pečení dortu nebo chození do školy pouze v pyžamu. Prostě něco za něco. Podívejte se na: <http://www.hodinazeme.cz/necozaneco>.

Jan Labohý, koordinátor a mluvčí kampaně Hodina Země: „Vidíme kolem sebe mnoho problémů, ale sami nemáme sílu je řešit. Hodina Země ukazuje, že je čím dál tím více lidí, kteří chtějí problémy řešit a mají sílu inspirovat ostatní. Každoroční nárůst počtu účastníků kampaně tento trend jen potvrzuje. Společně můžeme změnit náš svět.“

Hodinu Země ve světovém měřítku pořádá Světový fond na ochranu přírody - WWF, v České republice pak Ekologický institut Veronica.

Tisková zpráva kampaně Hodina Země a Ekologického institutu Veronica

Více informací naleznete na: www.hodinazeme.cz

Podívejte se na motivační video letošní kampaně: <http://youtu.be/VmT4z0FVFgQ>

Pozvánky na akce

Hnutí DUHA ČB a sdružení Calla

Vás srdečně zvou na besedu

Potřebujeme spalovnu odpadů?

s Petrem Nohavou z Hnutí DUHA, program odpady

Víte, že po spálení odpadu ve spalovně zůstane třetina popílku a škváry?
Proč volit nejdražší řešení?

21. 3. 2013 od 18:00 hodin

v galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice.

Vstupné dobrovolné

Více informací:

Hnutí DUHA České Budějovice, Dlouhá 134, Kaplice, tel.: 380 311 459, ceskebudejovice@hnutiduha.cz,
<http://www.hnutiduha.cz>

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Příště: 18. dubna – Zářící odkaliště v Mydlovarech s Jaroslavem Švehlou

Sdružení Calla Vás srdečně zve na přírodovědnou vycházku

„Kroužkování ve Stromovce“

s ornitologem Petrem Veselým (PřF JU) a entomologem Jiřím Řehounkem (Calla)

Přírodovědná vycházka spojená s pozorováním a posloucháním ptáků ve
Stromovce. Součástí bude také ukázka odchyty a kroužkování ptáků

Vycházka s odborným výkladem je vhodná i pro děti a potrvá zhruba dvě až tři hodiny. Trasa bude sjízdná pro dětské kočárky.

V sobotu 13. 4. 2013 v 8:30 hodin

Sraz na zastávce českobudějovické MHD Autocamping (linky č. 16 a 19)

Více informací: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 605 066 898, RehounekJ@seznam.cz, <http://www.calla.cz>

Ekologická poradna sdružení Calla

Mimo běžná témata ekologické poradny u nás můžete hledat pomoc v oblastech, na které se specializujeme:

Ochrana přírody a krajiny - odborná pomoc v oblasti biologie a ochrany přírody, chráněná území a péče o ně, územní a druhová ochrana přírody (se zaměřením na entomologii a botaniku), ekopedagogické využití chráněných území. *Za tuto oblast poradenství je zodpovědný Jiří Řehounek, volejte ho na telefon 384 971 934 nebo pište na e-mail: rehounekj@seznam.cz.*

Obnova těžbou narušených území - přirozená obnova těžbou narušených území (především ve šterkopískovnách), poradenství při tvorbě rekultivačních plánů využívajících přirozenou obnovu, využití těžbou narušených území v druhové ochraně a ekologické výchově a ekologie obnovy (restoration ecology). *V této oblasti Vám poradí Jiří Řehounek, kterého najdete na telefonu: 384 971 934, ale spíše na e-mailu: rehounekj@seznam.cz.*

Trvale udržitelná energetika - poradenství občanům, obcím i občanským sdružením v oboru obnovitelných zdrojů energie, jejich možnostech, dostupnosti, podporách pro realizaci, legislativě apod. Právní a všestranná informační pomoc obcím, u nichž by mohlo být vybudováno konečné úložiště vysoce radioaktivních odpadů, archiv informací k jaderné energetice. *Pro odpovědi z oblasti energetiky se obračete na Edvarda Sequense na telefon: 384 971 932, e-mail: edvard.sequens@calla.cz.*

Poradenské hodiny pro veřejnost v kanceláři sdružení - Fráni Šrámka 35, České Budějovice:

Pondělí: 10:00 - 14:00 (především energetika)

Čtvrtek: 12:30 - 16:30 (především ochrana přírody a krajiny a ekologická obnova po těžbě)

Osobní návštěva mimo poradenské hodiny je možná po předchozí domluvě. Využijte poradenství pomocí e-mailu: calla@calla.cz. Písemné spojení: Calla, Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice.

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla - Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381

Fax: 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz

Internet: <http://www.calla.cz>

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

»» Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. ««

»» Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz. ««

Uzávěrka dalšího čísla je do konce března 2013. Články posílejte na edvard.sequens@calla.cz. Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách sdružení Calla.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!